

Motion till riksdagen 2005/06:N439

av **Per Bill m.fl. (m)**

Regional tillväxtpolitik

Motionen delad mellan flera utskott

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om inriktning av regional tillväxtpolitik.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om strandskyddet.¹
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om Glesbygdsverket.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om utlokaliseringsfrågor.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om ett tillväxtvänligt företagsklimat och företagarklimat.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om förmånsrätten.²
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om de gröna skattehöjningarna.³
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om lokala och individuella lösningar för service och omsorg.⁴
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om lokal förvaltning.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om vikten av att tillämpa subsidiaritetsprincipen.⁵

¹ Yrkande 2 hänvisat till MJU.

² Yrkande 6 hänvisat till LU.

³ Yrkande 7 hänvisat till SkU.

⁴ Yrkande 8 hänvisat till UbU.

⁵ Yrkande 10 hänvisat till KU.

Fel! Okänt namn på

Inriktningen av den regionala tillväxtpolitiken

Den regionalpolitiska utredningen samlade en bred majoritet bakom uppfattningen att det behövdes en ny regionalpolitik, en politik för tillväxt i hela landet. Riksdagsbeslutet 2001 om den nya regionala utvecklingspolitiken andades också en stor enighet. Tyvärr har det inte hänt så mycket efter det beslutet. Det har varit många ord om förändring, men i själva verket kvarstår samma gamla regionala stödpolitik. Detta visar också den utvärdering som Institutet för tillväxtpolitiska studier (ITPS) nyligen utfört. Trots att retoriken talar om utveckling är det i stort sett utjämning det alltid handlar om i praktiken.

Trollhättepaketet är ett illustrativt exempel på hur den regionala tillväxtpolitiken kunde se ut, även om det denna gång, som så många andra, slängdes in som jästen efter degen. Utgångspunkten borde tas i de lokala utvecklingsmöjligheterna och de statliga resurserna samordnas för att stötta den lokala kraften. Runt om i landet finns det massor med orter som befinner sig i samma situation som Trollhättan där industrin vill utveckla, men undermåliga vägar, dålig tillgång på risk- eller utvecklingskapital och svårighet att fånga rätt kompetens hindrar tillväxten. Med det nuvarande synsättet tenderar de statliga resurserna att plottas upp och fördelas ”rättvist”, men utan fokus på tillväxt. Sker inte snart en förändring av den regionala tillväxtpolitiken är risken stor att det måste ske fler ”brandkårsutryckningar” likt den runt Trollhättan och som därmed dränerar andra tillväxtregioner på statligt kapital.

Så länge vi får del av EU:s strukturfonder bör även dessa koncentreras på tillväxtskapande projekt. Alltför stor del av EU-resurserna används i dag på meningslösa projekt. En del satsas på utbildning, vilket ofta är bra, men EU-pengar borde i större utsträckning än nu kunna vara med och finansiera annan infrastruktur som t.ex. vägar eller flygförbindelser. Då nya förhandlingar pågår bör stora ansträngningar göras för att få använda eventuella struktur-fondsmedel på ett effektivare sätt.

Rekrytering av rätt kompetens är svårt på mindre orter med en begränsad arbetsmarknad. Färre yrken är representerade, och detta skapar ofta en medföljandeproblematik vid rekrytering. Därför är det viktigt att underlätta regionförstoring genom, i första hand, bättre kommunikationer. Större arbetsmarknadsregioner kräver insatser som underlättar pendlande. I glest befolkade områden är kollektivtrafik svår att upprätthålla och bilen är det enda tänkbara alternativet. Vägunderhåll och rimliga kostnader för biltransporter är därför en förutsättning för utveckling.

Förutom att föreslå åtgärder som underlättar och förbättrar för företagare satsar Moderata samlingspartiet år 2006 fyra miljarder mer än regeringen på upprustning av vägnätet. Vi föreslår också att mer pengar skall gå till forskning och utbildning samt att kapitalförsörjningen till företag skall förbättras. Det ligger i linje med vår uppfattning att det inte är selektiva företagsstöd som skapar regional tillväxt utan ett bra företagsklimat, en god infrastruktur i form av vägar, kommunikationer, utbildning och forskning samt tillgång till kapital.

Visst finns det också ett behov av viss sammanhållningspolitik. De långa avstånden i vårt land motiverar exempelvis att det nuvarande transportbidraget behålls. För att upprätthålla viss service i glesbygden krävs det också statliga insatser. Det måste vara möjligt att bo och leva tryggt i hela vårt land, men det är inte möjligt att tvinga fram tillväxt överallt. Tillväxten gror ur kreativa miljöer, den gödslas av eldsjälar och den kan blomma ut om klimatet är det rätta. Det är politikernas sak att tillhandahålla förutsättningarna för ett gott företags- och företagarklimat.

Glesbygdsverket

Glesbygdsverket har regeringens uppdrag att: ”genom påverkan på olika samhällssektorer verka för goda levnadsförhållanden och utvecklingsmöjligheter för glesbygds- och landsbygdsbefolkningen i olika delar av landet med tyngdpunkten i skogslänens inre delar samt i skärgårdsområdena”. Glesbygdsverket har till uppgift att tillföra kunskap om de speciella utvecklingsförutsättningar som råder i glesbygds-, landsbygds- och skärgårdsområden när det gäller befolkning, arbetsmarknad, utbildning, infrastruktur och service. Kunskapsförmedlingen från Glesbygdsverket sker genom analyser, kartläggningar, remissarbete och medverkan i olika arbetsgrupper, liksom i samarbete med statliga myndigheter och bolag, län, regionala självstyrelseorgan och kommuner.

Glesbygdsverket kan med fördel avvecklas. Vi anser att deras arbetsuppgifter kan fördelas på andra myndigheter t.ex. mellan Nutek och ITPS.

Utlökaliseringsfrågor

Den ”flyttkarusell” som blev följden av det senaste försvarsbeslutet är ett skolexempel på hur lokalisering av statlig verksamhet inte skall gå till. Omlokalisering av statliga verk måste föregås av ordentliga analyser och grunderna för en ändrad lokalisering måste vara att förändringen är till gagn både för verksamheten och för lokaliseringssorten. Lokaliseringen får inte innebära att verksamheten dräneras på kompetens, får drastiskt ökade kostnader eller får svårare att upprätthålla en god servicenivå.

Lokaliseringssort för statliga verk och bolag bör därför i första hand noga övervägas i samband med nyetablering eller omstrukturering av verksamheten.

I första hand skall det vara rationella skäl som avgör var lokaliseringen skall ske. Därmed inte sagt att det med automatik alltid är mest rationellt att lokalisera nya verksamheter till centrala Stockholm. Beroende på verksamhetens art kan det vara bättre att den lokaliseras till exempelvis Uppsala, Göteborg, Lund, Östersund, Luleå, Umeå, till någon av Stockholms kranskom-

Fel! Okänt namn på

muner t.ex. Täby eller varför inte i Malå, där staten med viss logik har placerat SGU:s lager av borrhärdor och viss kompetens på mineraler.

Statlig lokaliseringpolitik får aldrig bli ett instrument som försvårar tillväxten eller avsevärt fördröjar eller ökar administrationen för företag eller enskilda. Den måste ske med urskillning och känsla och skälen skall vara motiverade och lättförstådda.

Företagare är en förutsättning för regional tillväxt

Ett gott företagsklimat är den bästa satsningen för regional tillväxt. Villkoren för företagen måste vara minst lika goda i Sverige som i andra länder. Så är det tyvärr inte i dag och vi kan tydligt se vilka effekter detta har fått. Sverige kan bättre, men för det krävs en ny politik för företag och företagande, en politik som i stället för ständiga pålagor och krav på företagarna ger stabila förutsättningar och successiva förbättringar av företagsklimatet.

Arbetsgivarnas sjuklöneansvar ökar exempelvis avsevärt risken att anställa ytterligare en person. Med den regerande vänsteralliansen kan företagarna förvänta sig ännu sämre villkor.

Företagande handlar om att ta risker. En företagare skall våga ta den risk det innebär att starta och fortsätta att investera i ett företag. Om vi skall klara framtidens utmaningar måste det löna sig bättre att våga ta risker och att våga växa. Det måste också finnas tillräckligt med riskvilligt kapital, för att kunna finansiera nya och växande företag. Det var ett stort misstag att försämra förmånsrättslagen. En viktig reform, särskilt för att underlätta tillväxten utanför de mest expansiva orterna, är att förmånsrätten för företagsinteckningar höjs till 100 procent. Det finns också en roll för staten att spela när det handlar om investeringar i mycket tidiga skeden. Vi anser att det är värt att förutseingslöst pröva möjligheterna att införa ett statligt lånegarantisystem. Ett sådant system infördes i Finland med goda resultat.

Det får heller inte vara för krångligt att vara företagare. Kvinnor som driver eget företag är betydligt mer kritiska mot regeringens företagarpolitik än manliga företagare. Det visar nya siffror från SIFO. Trots att kvinnorna uppvisar samma partisympatier som männen anser fler kvinnor än män att regeringens politik varit ett hinder för deras företagande. Kvinnliga företagare i Sverige känner sig inte bara mer motarbetade än männen, de utgör också en än mindre del av företagarna jämfört med andra länder. En satsning på att göra det enklare att vara företagare är därför även en satsning på jämställdheten. Vi har i många år krävt enklare regler för företagare. Det absolut kostsammaste med den stora mängden lagar och regler är inte den mätbara administrativa bördan för företagare, utan alla företag som aldrig startas, och alla de anställningar som aldrig kommer till stånd, på grund av att regelverket är för krångligt och svårhanterligt.

Även floran av stödformer och myndigheter som konkurrerar med varandra om småföretagens gunst bör saneras. Många gånger går affärsidén

förlorad i jakten på statliga stöd och statliga lån. De s.k. 3:12-reglerna måste reformeras, eftersom de missgynnar småföretag.

Ägande och drift av offentliga företag på en konkurrensutsatt marknad bör undvikas. Huvudregeln bör vara att staten skall undvika att äga företag och bedriva näringsverksamhet, samma regler bör gälla kommunerna. Därför bör kommunal verksamhet i huvudsak drivas i förvaltningsform och en bolagsbildning bör endast ses som ett steg på vägen till en avknoppning eller privatisering. Det finns många exempel på att kommunalt ägande snedvrider konkurrensen genom öppen eller dold subventionering och diskriminerande offentlig upphandling. Därigenom får privata företag sämre lönsamhet och expansionsmöjligheter och några tvingas lägga ner sin verksamhet. Särskilt känsligt är detta på mindre orter. Konkurrensverket måste ges möjligheter att ingripa mot kommuner som snedvrider konkurrensen.

De gröna skattehöjningarna är kontraproduktiva

Den gröna skatteväxlingen fortsätter i oförminskad styrka trots att tillgänglig forskning helt förkastat själva idén. Bengt Kriström, professor i naturresursökonomi vid SLU i Umeå skrev i en artikel i Expressen:

Någon skall betala för den ”gröna” skatteväxlingen som regeringen nu föreslagit. Tillgänglig forskning och utredning visar nämligen att ”grön” skatteväxling gör oss fattigare, våra reala inkomster minskar och miljövinster blir små.

Skogsprofessorn, socialdemokraten och riksdagsledamoten Sören Wibe konstaterade att de som drabbas hårdast är de som bor i glesbygden samt låginkomsttagare.

Höjda energi- och koldioxidskatter drabbar hela samhällsekonomin på ett negativt sätt. De höjda dieselpriserna slår hårt mot kollektivtrafiken och i glesbygd blir bussturererna allt glesare och bilberoendet större. Därmed förblir utsläppen lika stora, men befolkningen något fattigare. På alltfler sträckor kommer det att saknas alternativ. Detta får givetvis också ekonomiska konsekvenser för kommunerna, som har det yttersta ansvaret för medborgarna och deras service.

Framför allt i Norrlands inland, med långa transportavstånd, försämras skogsnäringens konkurrenskraft. Turismen är en annan näring som drabbas hårt av den gröna skatteväxlingen.

Monopolen inskränker friheten

De traditionella monopolen inom vård, skola och omsorg måste brytas upp och ersättas med mångfald, konkurrens och öppenhet för alternativa lösning-

Fel! Okänt namn på

ar. Dagens hinder för okonventionella lösningar och brist på flexibilitet behöver uppmärksammas i ett glesbygdsperspektiv.

Med de lösningar som erbjuds i dag tvingas t.ex. äldre i glesbygden att anpassa sig till de lösningar som ges i tätorten. Större flexibilitet och vilja till individuella lösningar behöver inte bli dyrare, utan är en fråga om inställning och öppenhet för nya arbetsformer och samordning mellan olika insatser som ses i ett enhetligt kostnadsperspektiv.

Det är också svårt att få äldreboende om man inte bor i centralorten och man kan heller inte flytta dit, om man inte får sådant boende. De som bor nära kommungränserna – dvs. oftast långt i från centralorten – kan mycket väl ha större social anknytning till grannkommunen än till den egna kommunen. Att de riskerar att tvingas till ett äldreboende långt ifrån vänner och anhöriga ger knappast en ålderdom med trygghet med den bästa möjliga kvalitén. Det samma gäller för de äldre som blivit ensamma kvar när barnen flyttar till andra delar av Sverige – de måste också ges bättre möjligheter att välja boende i närheten av dem som står dem nära om de så önskar. Den lagstadgade rättigheten att välja äldreboende måste också efterlevas i praktiken.

Det finns inte – som Socialdemokraterna tror – någon entydigt bästa omsorgslösning för alla föräldrar och barn. I glesbygd är kommunal barnomsorg ofta ett opraktiskt eller mindre realistiskt alternativ. Många tvingas ändå att välja denna eftersom dagens familjepolitik gör att det ofta saknas alternativ. De som hittar egna lösningar får inte del av den maxtaxa som Socialdemokraterna infört. Samtidigt är de ändå tvungna att bidra till den via kommunalskatten. Det kan inte vara rimligt att tvingas finansiera sina egna barns barnomsorg helt ur egen ficka, samtidigt som man tvingas betala för andras.

Socialdemokraternas familjepolitik försvårar ett liv i glesbygden. Denna bild förstärks av att behovet av barnomsorg i glesbygden ökat de senaste åren. Borta är den tid då en hel familj kunde försörja sig på en normalstor gård utan att behöva ett förvärvsarbete bredvid. För många jordbrukare är jordbruket i dag bara en deltidssysselsättning. För att försörja sig behöver de även annat arbete.

Ge en god samhällsservice i alla delar av landet

Lands- och glesbygdsbefolkningen måste ha tillgång till en grundläggande och tillfredsställande service. Om detta skall bli möjligt måste nya lokalt anpassade lösningar prövas. Det måste uppmuntras och göras enkelt för småföretagare eller ekonomiska föreningar med entreprenörsanda att ta över serviceverksamheter som post, apotek, systembolag och liknande service.

Genom lokal samverkan mellan olika verksamheter kan den service som i dag hotas på många håll i stället bibehållas och utvecklas. Samlokalisering av verksamheter praktiseras redan med framgång på flera håll i landet.

Genom att ge privata och kooperativa aktörer möjlighet att vara med och ge grundläggande samhällsservice utifrån de lokala behoven, ökar möjlighet-

Fel! Okänt namn på

erna att skapa flexibla lösningar. De kan därmed anpassas efter människors behov i respektive område, snarare än att som i dag tvinga människorna att anpassa sina behov efter statens eller kommunens servicemall.

Regionalpolitik är mera än pengar

Människors möjlighet att växa hänger intimt samman med vilken frihetsgrad hon har. Vi vill att människor i hela landet skall växa, då kommer även tillväxten att öka. Det egna omdömet och omsorgen om den egna täppan eller omgivningen skall i de flesta fall vara tillräckligt. Styrande regler och förbud skall bara undantagsvis användas.

Strandskyddet

De lättnader i strandskyddsbestämmelserna som är föreslagna är långt ifrån tillräckliga. Även de kommuner som skulle omfattas av lättnaderna är kritiska eftersom förslaget går ut på att endast permanentbostäder skall omfattas. För många kommuner är fritidsbebyggelsen en nog så viktig inkomstkälla för kommunerna och ger ett underlag för service till Ortsbefolkningen.

Vår uppfattning är att lagstiftning behövs för att skydda känslig fauna och flora samt för att garantera tillgång till bad- och friluftsliv, särskilt i befolkningstäta områden. Utgångspunkten för lagstiftningen bör dock vara den motsatta mot i dag. Det skall finnas en generell rätt att bebygga sin mark nära stränder och vattendrag. En kommun skall kunna begränsa denna rätt genom detaljplan eller områdesbestämmelser, med hänsyn till bevarande av orörd natur, känsligt djur- och växtliv eller för att garantera allmänhetens tillgång till bad- och friluftsliv.

Skyddad mark måste skötas

Äganderätten är central när det gäller hur resurserna kan nyttjas. Marker som har vårdats i generationer och därmed förvandlats till värdefulla miljöer som många uppskattar socialiseras i stor utsträckning av staten. Därmed mister de lokala intressena sina incitament att ta hand om, vårda och utveckla resurserna. En marksocialisering är ingen garant för ett fortsatt miljöbevarande. Naturens utveckling är dynamisk, landhöjning, erosion och annan naturlig påverkan gör att naturen ständigt genomgår förändringar. En miljö som är värdefull i ett visst avseende i dag är kanske betydelsefull i ett annat avseende i morgon. Visst finns det ibland fog för att bilda statliga reservat, men de måste i så fall skötas om. Den detaljen har regeringen i stort sett missat. Intrång som sker från det offentliga måste givetvis ersättas fullt ut till markägare, men först och främst bör olika skötselavtal kunna upprättas. När staten i vissa fall lägger en död hand över stora områden genom att inrätta naturreservat, nat-

Fel! Okänt namn på

ionalparker och Natura 2000- områden tar man på sig ett stort ansvar för att i värsta fall hindra den eventuella tillväxten i området. Restriktionerna drabbar inte bara den direkt utpekade marken utan kommer i de flesta fall att lamslå hela bygder.

Lokal förvaltning

Regeringen har förmodligen insett att marksocialiseringen har negativa konsekvenser och försöker nu i olika sammanhang lyfta fram underifrånperspektivet. Vi delar de ambitioner som regeringen gett uttryck för i ord, men som tyvärr inte heller i detta fall följts av tillräckligt mycket handling. I regeringens skrivelse ”En samlad naturvårdspolitik” 220/02:172 står bl.a.:

Dialogen med medborgarna bör stärkas i naturvården. Naturvårdens arbetsformer bör utvecklas. Planering och genomförande av naturvårdsåtgärder bör ske i dialog med berörda aktörer i såväl skydd, förvaltning och restaurering som informationsinsatser stimuleras ... Lokala aktörer bör anlitas i högre utsträckning vid genomförandet av praktiska naturvårdsåtgärder. (s. 31–32).

Detta är en helt riktig inställning, men fortfarande känner sig berörda mark- och andra sakägare överkörda av myndigheterna. Det behövs en attitydförändring i stora delar av Myndighetssverige.

Sveaskog tycks ha varit lyhörda för ambitionerna att enligt riksdagsbeslut dela med sig av statens resurser även om det ännu har gått för kort tid för att kunna utvärdera resultaten, men länsstyrelser och naturvårdsmyndigheter har svårt att släppa något ifrån sig. Vad finns det t.ex. för skäl för länsstyrelse-tjänstemän att tillbringa veckor i fjällen för att provfiska när fisket lika gärna kunde göras av lokala aktörer som rapporterade resultaten till länsstyrelsen.

Efter att länge ha kämpat med att få Naturvårdsverket och länsstyrelsen att släppa till litet förvaltningsansvar, har Kalix Kustringen fått medgivande från Statens fastighetsverk att överta förvaltningen av ett antal statliga öar i Kalix skärgård. Det tycks således lättare att få myndigheter som inte är lika känslomässigt engagerade i sina revir att släppa ifrån sig ansvar. Det väcker en hel del tankar om var ansvar för verkställighetsbeslut *inte* bör läggas.

För att införa lokal förvaltning av naturresurser krävs att administrativa hinder, regler och mänskliga stoppklossar tas bort. Vi vill göra en kraftfull satsning för att åstadkomma en sådan förändring. Formerna för lokal förvaltning kan inte likriktas. De kommer att se olika ut på olika håll i landet. Det viktiga är att alla berörda krafter verkar åt samma håll.

Subsidiaritetsprincipen måste tillämpas

Förutsättningar för tillväxt finns i hela landet. Alltför många beslut fattas i dag på en högre nivå än vad som får anses nödvändigt. Om människor ges ansvar och frihet att vara med och utveckla samhället på den nivå som passar bäst blir resultatet ofta också bäst. Ett exempel är att rovdjurspolitiken måste

Fel! Okänt namn på

få beslutas både nationellt, regionalt och lokalt. Förhållandena inom olika EU-länder är alltför olika för att man skall kunna ha en gemensam rovdjurspolitik. Särskilt skiljer sig Finland och Sverige från de övriga EU-länderna. I art- och habitatdirektivet (art. 2) anges att hänsyn skall tas till regionala och lokala särdrag. Motsvarande anges i fågeldirektivet. Många jaktbeslut som i dag tas på EU-nivå eller nationell nivå borde föras ner på lokal eller regional nivå för att få acceptans och bidra till utveckling.

Beslut som påverkar människors möjligheter att bedriva näringsverksamhet av olika slag borde styras mer av lokala förutsättningar än av centralt utformade direktiv. Sådana beslut bör därför tas på lägsta möjliga myndighetsnivå. Således bör restriktioner för skoterkörning eller fjällflyg för närvarande beslutas på kommunal nivå.

Vi har framfört att mångfald, alternativ och nya lösningar inom äldreomsorg och skola underlättar regional utveckling. En liknande frihet behövs inom fler områden. Beslut som tas över människors huvuden och fråntar dem ansvaret, tar också ifrån dem en stor del av handlingsförmågan och kreativiteten. Genom ökad subsidiaritet måste vi ge hela landet möjlighet att skapa tillväxt efter sin egen förmåga.

Stockholm den 1 oktober 2005

Per Bill (m)

Ulla Löfgren (m)

Krister Hammarbergh (m)

Peter Danielsson (m)

Bengt-Anders Johansson (m)

Anne-Marie Pålsson (m)

Bertil Kjellberg (m)

Stefan Hagfeldt (m)